

Colofon

Loes la Faille
Diet ter Stege
Leo Weterings
Carin van de Ploeg
Peter van Dam
Patty Wolthof
Michiel van Harten

Opmaak

Marcel Lieverdink

Bezoekadres

Goertjesweg 3
8013 PA Zwolle

Telefoon

06-1986 9323

Internet links

info@milieuraadzwolle.nl
www.milieuraadzwolle.nl

Groen advies verkiezingsprogramma's

Maart 2026 worden leden voor de gemeenteraad gekozen. Partijen werken nu aan hun programma voor Zwolle in de komende vier jaar. Milieuraad en Natuurplatform Zwolle (NPZ) stuurden de partijen een gezamenlijk advies.

Herkenbaar is de eis van natuurorganisaties voor een vastgestelde planning en financiering voor versterking van groen en milieu. Geen vrijblijvende nota's vol mooie woorden, maar concrete meetbare doelstellingen met data en acties. Bij nieuwe plannen moeten natuur en groen voorop staan in de exploitatie van een gebied. Bij bedrijventerreinen is in de eerste plaats de gemeente daarvoor verantwoordelijk. En overal geldt één principe: bomen blijven staan! Het afvalbeleid vraagt innovatie, zoals verkennen van mogelijkheden voor nascheiding.

Nieuw is het voorstel voor een proef met een grijswatercircuit bij nieuwbouwwoningen. Grijs huishoudwater is licht verontreinigd water van douchen, afwassen en de was. Dit water kan hergebruikt worden in de tuin en voor toiletspoeling. Zo besparen we kostbaar en schaars drinkwater. Dat kan ook door zoveel mogelijk regenwater op te vangen in putten of kelders. Veel mensen hebben al een regenton in de tuin. Met dit water kun je

goed de tuin water geven.

Nieuw is ook het versterken van de rol van de gemeente bij het schoonhouden van water en bodem, zodat ieder veilig kan eten uit tuin of natuur. Verbieden van giftige bestrijdingsmiddelen is daarvoor nodig. Net als het schoonmaken van vervuilde grond en waterbodems. Het baggerplan van de gemeente moet daarvoor worden aangepast. Meer samenwerking met het Waterschap is ook nodig om veilig in buitenwater te kunnen zwemmen. Natuurvriendelijke oevers en waterplanten zorgen voor minder algen en meer biodiversiteit.

Verantwoordelijke gemeente!

Om Zwolle leefbaar te houden blijven energiebesparing en klimaatadaptie nodig. Hittestress voorkomen, minder eten weggooien, alleen straatverlichting als het nodig is, een stookverbod van hout, minder luchtvervuiling door verkeer ook buiten het centrum, meer water vasthouden om overstroming na buien te voorkomen, beschermen van planten en dieren in het buitengebied. De natuurorganisaties willen het goede contact met leden van de gemeenteraad de komende vier jaar graag vasthouden en uitbreiden. Ieders hulp en ideeën zijn daarbij natuurlijk van harte welkom!

Het advies lees je op milieuraadzwolle.nl

Achtergrond bij Groen advies verkiezingsprogramma's

Periode 2022-2025 vooruitgang moeilijk te beoordelen

Ondanks veel goed overleg met de gemeente - wethouders en ambtenaren – en allerlei plannen en projecten met veel aandacht voor groen zien groene organisaties veel verbetermogelijkheden, die vaak te maken hebben met bestuurskracht.

Net als de Rekenkamer in een recent rapport over het Zwols Klimaatbeleid missen de natuur- en milieuvrijwilligers overzicht en samenhang in beleid en uitvoering. Veel wisseling van bestuurders en adviseurs brengt de continuïteit van beheer en onderhoud in gevaar.

Waar liefde en aandacht gevraagd worden naast kennis en ervaring blijft de lokale betrokkenheid van de Zwolse organisaties dus hard nodig. Een groot probleem blijft uitvoering: hoe kan bijvoorbeeld de Omgevingsdienst sterker worden ingezet voor verduurzaming van bedrijven? Hoe handhaaf je kwaliteit bij alle externe inhuur en bij aanbestedingen? Wat betekent de ambitie 'groen groeit mee' daadwerkelijk?

Activiteitenkalender

Nacht van de Nacht zaterdag 25 oktober 2025 van 19.00-22.00 uur in de Nooterhof. Zie milieuraadzwolle.nl Activiteitenkalender van de Nooterhof. Zie nooterhof.nl

Ruimtelijk Toekomstperspectief: maak harde afspraken over zachte waarden!

Bron: Ruimtelijk toekomstperspectief

Eind juni stuurde het Natuurplatform Zwolle (NPZ) de gemeenteraad een advies voor het debat over het ruimtelijk toekomstperspectief van Zwolle. Milieuraad en NPZ hebben de afgelopen jaren bijgedragen aan de omgevingsvisie van de gemeente.

Ook bij het ruimtelijk toekomstperspectief zijn natuur- en milieuorganisaties betrokken. De organisaties herkennen gedeelde ambities als aandacht voor een gezonde leefomgeving, ruimte voor natuur en een duurzame, toekomstgerichte inrichting van de stad.

Onduidelijk blijft welke informatie en welke afwegingen aan keuzes ten grondslag lig-

gen op het gebied van natuur en milieu. Zoals bij de plannen voor nieuwe woonwijken bij Berkum en Zwolle Zuid. Daarom blijven zorgen over groeiambities die niet voldoende onderbouwd en niet passend bij de stad zijn. En het ontbreken van een koppeling met het Deltaplan Biodiversiteitsherstel.

Overheid verantwoordelijk

Het ruimtelijk toekomstperspectief blijft vaag over kwaliteit en concrete gevolgen voor natuur en milieu. Zonder duidelijke keuzes en zonder tijdlijn voor het omgevingsplan vreest het Natuurplatform een verschuiving van regie van overheid naar markt. Hierdoor zullen zachte waarden als groen, biodiversiteit en leefkwaliteit telkens opnieuw ter discussie staan. Maak daarom nu harde afspraken om natuur en duurzaamheid te borgen.

Plannen voor nieuwbouw maken de afstand van inwoners naar het buitengebied steeds groter, blauwgroene zones kunnen op die wijze inboeten aan kwaliteit. Rust, natuur en ook water- en luchtkwaliteit en het wegen-net komen verder onder druk te staan. Pas in het omgevingsplan wordt duidelijk wat de ontwikkelingen precies gaan betekenen voor natuur en milieu in Zwolle.

Leg de hoofdgroenstructuur juridisch vast. Veranker de ambitie 'groen groeit mee' van het groen- en recreatiebeleid stevig. Neem de kwaliteit van het water in de plannen en beheersmaatregelen mee. Na vaststelling van het ruimtelijk toekomstperspectief wordt het Natuurplatform graag direct betrokken bij de verdere uitwerkingen. De NPZ- reactie zie je op milieuraadzwolle.nl

Het Ruimtelijk Toekomst perspectief is 7 juli vastgesteld door de gemeenteraad, met onder andere enkele aanscherpingen rond groen en natuur, zie [zwolle.nl/omgevingsvisie](http:// zwolle.nl/omgevingsvisie)

Bedreigde vogels dupe van expansie van Zwolle?

Een nieuwe woonbuurt aan de zuidkant van Zwolle heeft grote risico's voor bedreigde vogelsoorten stelt Landschap Overijssel. In een brief aan de gemeente schrijft de stichting dat het te druk gaat worden in de uiterwaarden. Woningbouw direct aan de IJssel in Nieuw Harculo draagt daar extra aan bij.

De uiterwaarden zijn belangrijke rustplekken voor overwinterende ganzen. Soorten als roerdomp, dodaars, ijsvogel, blauwborst en grote karekiet broeden er. Als de rust door betreding wordt verstoord, is dat een directe schending van de wetgeving. Een hek of een nieuwe watergang zou ongewenst bezoek kunnen voorkomen.

In de Vechtpoort bij Berkum waar drieduizend huizen gepland staan kan alvast een bufferzone ingetekend worden. In dit gebied groeien de kievitbloem en de steenanjer. Om mensen en honden uit het gebied te weren, moet een groen-blauwe bufferzone aangelegd worden. De provincie wijst de gemeente erop dat ook dit gebied erg laag ligt en dat het daarom geen logische locatie voor woningbouw is.

Natuurwaarneming

Tekst en foto: Peter van Dam

Half mei zat ik in mijn tuin (Westenholte) te genieten van metselbijen toen er rond half 3 in de middag 'iets' vlak over mijn hoofd vloog en op het dak ging zitten. In eerste instantie dacht ik aan een vogel, maar toen ik het dier met mijn kijker bekeek bleek het een vleermuis te zijn. Het was de zeer zeldzame tweekleurige vleermuis. Tweekleurige vleermuis! Wat een naam. Nooit eerdere gehoord. Volgens de literatuur wordt hij zelden gezien.

Herman ten Den

Tekst: Michiel van Harten

De werkgroep VLO (Vrijwillig Landschapsonderhoud) van de Milieuraad bestaat net als de Milieuraad zelf 50 jaar.

Herman ten Den (al vele jaren de coördinator) was er vanaf het begin bij.

Hoe kwam je bij de VLO?

Er stond een artikel in de Zwolse Courant. Er was een nieuw landelijk initiatief: 'knotwilgen-actie'. Er werden daarvoor ook vrijwilligers gezocht voor een nieuwe groep die wilgen ging knotten. Het sprak me gelijk aan.

Het ging om buiten doen, zonder vergaderen. Die voorkeur heb ik altijd gehad. Knotwilgen waren in die tijd vaak in slechte staat. Terwijl ze heel mooi bijdragen aan oer-Hollands landschap. Mooi om daar wat voor te doen. Boeren konden er niet veel mee. Ze vonden het wel mooi, maar vooral bij de burens. Het moest ze zelf niet veel werk opleveren. Ze zagen wel in dat het landschap minder wordt als er niets zou gebeuren. We kwamen met 15 personen bij elkaar in gebouwtje de Mars in de Nooterhof voor uitleg. Er waren enkele duizenden wilgen die in aanmerking kwamen. Dat aantal is ongeveer hetzelfde gebleven. Er verdwenen intussen bomen, en we hebben bijgeplant.

Ging het in de begintijd anders dan nu?

De werkperiode was ruimer, van half oktober tot half april. In plaats van november tot half maart, als het broedseizoen start. We splitsten in 4 groepen met elk een eigen deel van Zwolle. En er deden ook veel scholieren mee. Dat stopte later omdat die andere activiteiten kregen op zaterdag. Zoals, bij mijn eigen zoon, werken in de supermarkt voor een stereo, nog mooier dan de mijne. Een experiment om mensen met een alternatieve straf mee te laten doen mislukte, ze bleken niet verplicht te kunnen worden om te komen.

Tegenwoordig werken we meestal met de hele groep op een plek. We gebruiken altijd

Al 50 jaar actief voor de VLO Herman ten Den blik terug op de begintijd

net als nu onder andere hiep en jirizaag, handgereedschap dus. Het gereedschap, ook helmen, ladders, enzovoorts, werd met hulp van een brandweerauto naar de werkplekken gebracht. Dat zorgde wel eens voor schrik bij een boer.

Boeren moesten, zeker in het begin, wennen. Degene die met ze in overleg ging over het onderhoud was een onderwijzer. Dat ging soms moeizaam. Ik nam het overleg met de boeren over omdat ik van het platteland kom en meer hun taal spreek. Vanaf dat moment ging ik de coördinatie doen. Toch gebeurde het nog wel dat we op een locatie pas soep van de boerin kregen nadat duidelijk was dat we gewone hardwerkende mensen waren, en geen idealisten met witte boorden.

Er was verder 'het fikkie na afloop'. We verbrandden de kleine takken of verkochten die ook wel voor open haarden. Dikker hout werd in stukken van 2 meter gezaagd en ging naar een papierfabriek. Het verbranden werd later verboden. De Milieuraad, die toen nog in het Refter zat, was er tegen vanwege de luchtvervuiling. De gemeente ging al het hout versnipperen. We snoeiden ook fruitbomen en meidoornhagen. Later kwamen we daar niet meer aan toe. Wat altijd is gebleven: het werk gaat in weer en wind door, tenzij het echt gevaarlijk is. Slechts een enkele keer stopten we, toen takken afbraken door harde wind. Bij extreme ijzel. En in coronatijd moesten we ons werk beperken.

En het blijft vrijwilligerswerk. Soms is dat een spanningsveld, als boeren toch wat kunnen bijdragen omdat ze subsidie voor het onderhoud hebben. Daar kunnen we niet altijd achter komen vanwege privacyregels. En soms willen we bomen op gemeentegrond graag ook doen, wat dan niet kan vanwege aansprakelijkheidsregels.

De VLO staat bekend als een grote stabiele groep, hoe lukt dat?

Er zijn mensen die het al heel lang doen. Daarbij is er natuurlijk verloop, bijvoorbeeld vanwege gezondheid of overlijden. Geleidelijk komt er echter ook weer jonge aanwas. De helft van de aantrekkingskracht is het werk, de andere helft de sociale kant. Er zijn veel verschillen maar hier is iedereen gelijk. We gaan bij de koffie en de soep niet in discussie over politiek of geloof.

Herinneringsklomp (1980)

Wel spreken we over persoonlijke zaken en ook is er veel humor. Zelf kom ik niet zo veel aan die gesprekken. Als iemand een mop vertelt komt er halverwege vaak iemand anders tussendoor met een werkvraag aan mij. Wat ik zelf belangrijk vindt dat mensen een klus doen, die bij ze past. Ik gebruik vaak humor om iets duidelijk te maken. Dat wordt makkelijker geaccepteerd, ook als het scherp is, dan de baas spelen.

In oktober nemen we het jaar door met de knotoudsten, welke locaties gaan we doen dit seizoen. Alle bomen krijgen eens per 4 à 6 jaar een beurt. Globaal zo'n 500 per jaar. We zitten dan altijd wel op een lijn. Waar sommige anderen graag dingen op papier hebben, werk ik het beste uit het hoofd. We verdelen de taken.

We blijven ook met handgereedschap werken. Dat heeft meerdere redenen. We willen geen lawaai van motorzagen. En elektrisch gereedschap is duur in onderhoud. Dat onderhoud gebeurt ook door een vrijwilliger.

Al 50 jaar ben je er bij. Je krijgt er geen genoeg van?

Ik ben trouw, jarenlang deed ik hetzelfde werk, we zijn al vele jaren getrouwd, en dus ook in dit werk. En wat ik er 50 jaar geleden mooi aan vond, geldt nog steeds. Zolang ik fysiek kan, en ook geaccepteerd wordt, ga ik door. Natuurlijk denken we gezien mijn leeftijd er ook na over dat er een keer opvolging moet komen. Zover is het op dit moment nog niet. Ik kijk alweer uit naar het komende seizoen.

Herman ten Den in Zwolse Courant (1982)

Nieuwe Milieuraadvoorzitter stelt zich voor

Tekst: Patty Wolthof

De Stichting Milieuraad Zwolle bestaat dit jaar vijftig jaar. Dat is iets om trots op te zijn! Al zo lang denkt de Milieuraad mee over hoe we Zwolle leefbaar houden: groen, gezond en toekomstbestendig. Dat ik sinds kort voorzitter mag zijn van deze deskundige en betrokken vrijwilligersorganisatie, vind ik een eer.

Ik ben 45 jaar, woon met mijn man en twee zoons in Zwolle, in de Pierik, dus praktisch naast het mooiste park van Zwolle de Nooterhof. In het dagelijks leven werk ik als senior beleidsadviseur kwaliteit openbaar bestuur bij de provincie Flevoland. Daarnaast was ik bijna 10 jaar actief in de Zwolse gemeenteraad op diverse thema's als woningbouw, cultuur en participatie, maar ook duurzaamheid en onderwijs. Vanuit die rollen weet ik hoe belangrijk het is dat bij grote keuzes over de inrichting van stad en omgeving het langetermijnperspectief niet uit het oog wordt verloren.

Zwolle groeit en verandert. De beslissingen die we nu nemen over ruimte, afval, verkeer, natuur en energie zijn bepalend voor hoe leefbaar onze stad blijft. Tegelijk zie je dat het gevoel van urgentie rond klimaat-

verandering in de politiek juist lijkt af te nemen – in Nederland, maar ook wereldwijd. Terwijl het nú tijd is om door te pakken. De onderzoeken laten daar geen twijfel over bestaan. De Milieuraad helpt Zwolle om dat bredere perspectief in beeld te houden. Altijd onafhankelijk, goed onderbouwd en met hart voor de stad.

Wat ik ook belangrijk vind, is dat de Milieuraad kinderen laat zien hoe bijzonder de

wereld is en dat we er zuinig op moeten zijn. Dat doen we met beleeftheater in de Nooterhof. Zo laten we jaarlijks honderden basisschoolleerlingen op een speelse manier kennismaken met natuur, klimaat en duurzaamheid op een groene en inspirerende plek in Zwolle.

Ik heb al een aantal vergaderingen en bijeenkomsten met allerlei groene organisaties achter de rug en ik kijk ernaar uit om met iedereen die betrokken is bij de Milieuraad verder te bouwen aan een sterke en toekomstgerichte club.

Toch geen fossiele reclame meer in Zwolle

Tekst: Loes la Faille

16 juni heeft de gemeente een amendement aangenomen om fossiele reclame via een Algemene Plaatselijke Verordening (APV) te verbieden. Bij fossiele reclame moet je denken aan advertenties voor vliegvakanties, cruises, benzine- en dieselauto's en gascontracten op reclamezuilen en bushokjes. Het verbod op deze reclame in de openbare ruimte van de gemeente Zwolle moet op 1 januari 2026 ingaan.

In 2023 was Zwolle de eerste gemeente in Nederland die een motie aannam om fossiele reclame te verbieden. Een vraag daarbij was ook om de Milieuraad te betrekken.

Na juridisch advies ingewonnen te hebben, ontraadde het college van burgemeester en wethouders zo'n verbod. De primeur, de eerste gemeente in Nederland te zijn zonder fossiele reclame, ging naar Den Haag. Inmid-

dels is ook in Utrecht, Delft, Nijmegen en Leiden zo'n verbod van kracht.

Vorbereiding

Aan het amendement van GroenLinks, ChristenUnie, SP, Partij voor de Dieren en Volt ging een zorgvuldige voorbereiding vooraf. Er waren gesprekken met juristen, belanghebbenden, experts en ervaringen uit andere gemeenten werden gedeeld. Het bleek dat dit soort lokale verboden wel haalbaar, juridisch mogelijk en verdedigbaar zijn. Voorwaarde is dat ze goed onderbouwd zijn.

Initiatiefnemer GroenLinks stelt: Reclame is niet neutraal. Ons gedrag, onze keuzes en wereldbeeld worden onder andere bepaald door wat we op straat zien. Fossiele reclame moet daarom niet langer de norm zijn. Fossiele reclame staat haaks op de Zwolse klimaatambities en het recht van inwoners om in een gezonde leefomgeving te wonen. De gemeente moet hierin zijn verantwoor-

delijkheid nemen en niet willen verdienen aan fossiele industrie die deze klimaatdoelen ondermijnt.

Na twee jaar toch verbod

In een brief aan de gemeenteraad van 4 september 2024 vroeg de Milieuraad het verbod op fossiele reclame toch door te zetten. Dit gezien de ontwikkelingen op dit gebied in andere gemeenten. Ook onderzoek van Nysingh advocaten en notarissen - onderzoek op grond waarvan het college in eerste instantie een verbod niet haalbaar achtte - geeft aan dat een verbod niet onmogelijk is.

Dit standpunt gaf de Milieuraad ook aan in het rondetafelgesprek in de gemeenteraad in april 2025. Het heeft allemaal enige tijd gekost omdat betrokken partijen de ruimte en tijd te nodig hadden om zich nader te beraden en kennis te nemen van diverse standpunten. Het is nu aan het college om een wijziging van de APV te realiseren, zodat het verbod juridisch en praktisch uitvoerbaar is.

Recept: Zonne-inkt

Tekst en foto's: Carin van de Ploeg

Benodigheden

- bloemhoofden: gekleurde kroonbladeren van bloemen: hibiscus, klaprozen, tuinrozen, paardenbloemen
- zakjes om bloemhoofden in te doen bij het plukken
- mesje of schaar
- etiketjes of stukje schilderstape

- lege schone, gesteriliseerde jampotten, met deksel: kook je potjes goed uit!
- waterkoker met heet water
- vergiet en opvangbakje
- nylon pantykous of schone theedoek (pantykous heeft voorkeur)
- wat alkaliën en zuren, baking soda, aluin, kristalsoda, azijn, citroensap
- losse kruidnagels

Vul de uitgekookte potjes (en deksels) met bloembladeren. Vul dit op met gekookt water en doe de deksel op de potten.

Laat de potten 1 à 2 dagen in de zon staan. Je zult zien dat het water de kleur van de bloembladen aangenomen heeft. Zeef de bloembladeren eruit door de panty en vul de potjes met de zonne-inkt. Door een zuur of base toe te voegen krijg je andere kleuren. Doe een losse kruidnagel in ieder potje voor conservering en doe een etiket op de potjes met welke bloemen je gebruikt hebt en de datum. Je kunt de potjes het best op een donkere plek bewaren of de zonne-inkt invriezen in blokjes. Houd wel rekening met verkleuring van je bakjes.

Milieutips

Tekst: Carin van de Ploeg

- Voor je papier weggooit in de papiercontainer: controleer of de achterkanten leeg zijn. Mocht je éénzijdig bedrukte vellen hebben, posters of oude kalenders: dan kun je die halveren of op A5 of A6 formaat knippen, scheuren of snijden en met een

grote klem bij elkaar houden. Nu heb je altijd papier voor boodschappenlijstjes of een briefje bij de hand.

- Lege tandpastatubes bevatten vaak nog genoeg tandpasta om een week of langer je tanden mee te poetsen. Knip de tube middendoor en haal met een houten spateltje een beetje tandpasta - ter grootte van een erwte, meer heb je echt niet nodig - eruit en smeer dat op de tandenborstel. Ook tubes handcrème kun je zo

goed leegmaken.

- Vervang je tandenborstel als de haren naar buiten gaan staan. Spoel één keer per week je tandenborstel met kokend water, tegen de bacterievorming.
- Als je shampoo fles leeg lijkt te zijn, vul hem dan met een beetje lauw water, even schudden en ook het laatste beetje kun je zo als shampoo gebruiken.
- Knip een yoghurt- of vlapak open en haal met een rubber spatel de laatste restjes eruit.

Parkeren ten koste van groen?

Parkeergarage bij de Nooterhof is ook bedreiging voor natuur

Tekst: Loes la Faille

Aanvankelijk zijn er plannen voor een parkeergarage onder de nieuwe appartementen in Weezenlanden-Noord, het gebied tegenover de rechtbank aan de Schuurmanstraat. Deze plannen zijn inmiddels gewijzigd. De geplande parkeergarage met mobiliteitshub moet nu gerealiseerd worden onder het Provinciehuis. Tijdens de bouw van de parkeergarage zijn er onvoldoende parkeerplekken voor de werknemers en bezoekers van het Provinciehuis.

De gemeente dacht hierin te kunnen voorzien door de tijdelijke aanleg van een parkeergarage met drie verdiepingen in park de Weezenlanden. Dit plan is op veel verzet gestuit van het Natuur Platform Zwolle (NPZ) en buurtbewoners. Een online petitie tegen de plannen is zo'n 1900 keer getekend. Dit verzet bleek succesvol. De plannen zijn gewijzigd. De eerder geplande tijdelijke parkeergarage moet nu naast de Nooterhof komen.

vervolg op pagina 6

[pagina 5 vervolg Parkeren ten koste van groen?](#)

Nieuwe plannen geen verbetering

Het NPZ is ook niet blij met deze nieuwe plannen, die ook schadelijk voor de natuur zijn. 9 Juni is door Evert Ruiters gesproken bij de gemeenteraad over de beoogde nieuwe plek. De nieuwe parkeergarage moet ook nu weer in de groene hoofdstructuur gebouwd worden, bij de Nooterhof.

Een grote parkeergarage pal naast het park zal negatieve gevolgen hebben voor de zeer diverse en kwetsbare natuur in het park. Tegelijk heeft Evert Ruiters grote zorgen geuit over toekomstige ontwikkelingen, zoals mogelijke plannen voor woningbouw in dezelfde omgeving, en over de onzekere toekomst van de huisvesting van de groene organisaties in de Nooterhof.

Innovatieve oplossingen beter

Het NPZ vraagt de gemeente opnieuw de plannen voor een tijdelijke parkeergarage te herzien.

Dit kan op twee manieren. Bouw alsnog een parkeergarage op de oorspronkelijke plek in Weezenlanden-Noord, of desnoods onder het evenementenveld in park de Weezenlanden. Voor deze optie hoeft er geen natuur te sneuvelen en geen tijdelijke garage gebouwd te worden.

Er zijn innovatievere oplossingen zoals beter openbaar vervoer voor de ambtenaren en een transferium buiten de hoofd-groenstructuur, meer aan de rand van de stad. Met deze plannen kun je de bouw van een (dure, tijdelijke) parkeergarage in

de hoofd-groenstructuur voorkomen.

Spaar oude bomen

Door af te zien van de bouw van een parkeergarage onder het Provinciehuis kunnen de 60 jaar oude platanen met grote kronen, langs de Luttenbergstraat gespaard blijven. Deze moeten verdwijnen om plaats te maken voor de inrit van de geplande garage.

Het is nog onduidelijk hoe het verder gaat. Er loopt een juridische procedure van Zwolle Groenstad tegen de bomenkap bij het Provinciehuis, met een voorlopige voorziening zodat de bomen intussen niet gekapt kunnen worden. Intussen gaat de gemeente door met de voorbereidingen van de parkeerplannen.

In memoriam Hans de Graad

Tekst: Michiel van Harten

20 april jongstleden overleed Hans de Graad, op dat moment in functie als voorzitter van de Milieuraad en van Natuurplatform Zwolle (NPZ). Hans was sinds begin 2025 ernstig ziek.

Bij de uitvaart op 30 april stonden we stil bij de grote verdiensten die Hans heeft gehad. Hij was 17 jaar bestuurslid van de Milieuraad Zwolle, en 14 jaar voorzitter, ook van het daarmee verbonden NPZ. Hans had medio 2024 aangegeven in april 2025 te stoppen. Hij wilde ons ruim de tijd geven om een opvolger te vinden. Het afscheid liep heel anders dan toen voorzien.

Hans was ooit bij het bestuur gevraagd door Gerard Mostert, destijds de voorzitter. Hans had een achtergrond als bestuurder in de zorg, het kostte even tijd om een goede taak te vinden. Het werd serieuzer met, hij bleef het noemen 'tijdelijke' voorzitterschappen, van zowel Milieuraad als NPZ, sinds 2011.

Zijn achtergrond in de zorg kwam zeker van pas: we werden bestuurd met een houding van vriendschap. Open humor, het waarnemen, luisteren, een scherpe blik op persoonlijke achtergronden. Belangrijk om vrijwilligers te binden. Hans was altijd bereid tot uitvoe-

rende klussen ook als 'ingangsportier' of met sjuwwerk. Hij hield speeches met goede bevlogen verhalen waaruit grote betrokkenheid met de heel diverse vrijwilligers en zijn passie voor natuur en milieu des te meer bleek.

Ook zijn inzicht hoe uit lastige bijeenkomsten toch meestal in goede sfeer het best haalbare gehaald kon worden kwam goed van pas. En een enkele keer een scherpe geëmotioneerde uitval bijvoorbeeld toen het ging over de mogelijke aantasting van de hoofd-groenstructuur. De aanwezigen verwachtten dit niet van hem. Des te extra duidelijk kwam het over ...

Wat te vaak hoorden we hem zeggen dat hij 'er eigenlijk geen verstand van had'. Maar intussen ... En soms was hij te bescheiden in het doorzetten van zijn mening. Hans was vooral heel sterk en verbindend als boegbeeld intern en naar buiten. De laatste jaren ook in het Nooterhofnetwerk. Ook eerder heeft hij zich zeer intensief ingezet voor het behoud van de Nooterhof. Daar staat nu een fladderiep, ter herinnering aan hem, recent geplant samen met de Groene Loper Zwolle.

Voor de Milieuraad en het NPZ was al zijn inzet goud. Hans bleef er fit en energiek bij tot en met 2024. Altijd present, ook de afge-

lopen jaren op de fiets toen zijn woonplaats Punthorst werd.

Begin 2025 stopte dat. Hij excuseerde zich diverse keren dat hij niet bij ons 50-jarig jubileum, samen met de werkgroep Vrijwillig Landschaps Onderhoud, kon zijn en spreken, begin februari. Wel bleef hij, zoals hij wilde, geïnformeerd worden, en formeel onze voorzitter, tot zijn laatste dag. Daarna besloten we over zijn opvolging.

We hebben Hans toen hij er nog was bedankt voor alle fijne samenwerking en ook alle andere fijne warme serieuze, sociale en relativerende momenten. We missen hem. Maar zoals hij zelf, ook terwijl hij ziek was, nog meerdere keren vroeg: we gaan wel voluit verder met alle in zijn eigen woorden 'onmisbare werk' voor natuur en milieu in Zwolle.

Nieuwsoverzicht

Plannen voor Stadsbroek lopen vast

De plannen voor Stadsbroek worden op de

lange baan geschoven. Vier opties voor de toekomst van dit gebied zijn doorgerekend. Die varieerden van kleinschalige woningbouw, tot natuurversterking zonder woningen. Deze varianten werden bepaald in

een uitvoerige inspraakprocedure. Maar ze leveren alle volgens de gemeente te hoge kosten op. De gemeente gaat zich beraden wat nu te doen. Voorlopig blijft het gebied zoals het is.

Zwolle ondertekent Schone Luchtakkoord (SLA)

In lijn met eerdere adviezen van de Milieuraad ondertekende Gemeente Zwolle het SLA. Zo schoon mogelijke lucht is heel belangrijk voor de gezondheid en levensverwachting van Zwollenaren. Het Longfonds wijst daar ook voortdurend op. De Milieuraad adviseert om nu concrete maatregelen te nemen, zoals beperking houtstook.

Nieuw Harculo gaat door

De plannen voor de woonwijk Nieuw Harculo zijn aangenomen door de gemeente raad. Bij Natuurplatform Zwolle (NPZ) blijven zorgen over de overlast voor de natuur in de omgeving. Een voorstel om een beheerder aan te stellen haalde geen raadsmeerderheid. Volgens het college van burgemeester en wethouders is het aan bewoners om dat te organiseren.

Minder luierafval

Jaarlijks wordt er in Zwolle zo'n 700 ton aan luierafval geproduceerd. Dit afval kan onvolledig worden gerecycled en wordt tegen hoge kosten verbrand. Om die afvalberg te verminderen wil de gemeente inzetten op een grootschalige zindelijkheidsstraining voor jonge kinderen. Deze actie bespaart de gemeente zo'n 250.000 kilo afval en € 32.500 per jaar aan verbrandingskosten. Maar dan moeten er wel minimaal 500 kinderen meedoen. De speciale containers voor luierafval blijven staan.

Eerste bomen op Passerelle

Op de nieuwe Passerelle in Zwolle zijn de eerste bomen geplant. Daarmee is officieel het startsein gegeven voor de groene inrichting van de opvallende brug. De Passerelle moet een parkachtig karakter krijgen. De opening is begin september.

Duurzame en inclusieve economie

Zwolle zet in op een economie die bijdraagt aan brede welvaart, talentontwikkeling, innovatie en duurzaam ruimtegebruik. Dat is de ambitie in het geactualiseerde Economisch Perspectief dat het college van burgemeester en wethouders heeft vastgesteld. Zwolle ziet drie hoofdpogingen om te komen tot de duurzame economie van de toekomst. Ten eerste: investeren in mensen door bijvoorbeeld scholing, leven lang ontwikkelen en een inclusieve arbeidsmarkt. Ten tweede: efficiënt en toekomstbestendig ruimtegebruik, zodat bedrijven kunnen door ontwikkelen en stappen kunnen zetten naar een duurzame en circulaire bedrijfsvoering. En tot slot: vergroten en stimuleren van innovatiekracht en samenwerking in clusters, zodat bedrijven de benodigde transitie kunnen realiseren.

Natuurlijke bestrijding eikenprocessierups

Zwolle kiest voor een natuurlijke manier van plaagbeheersing. Dat werkt goed. Door meer ruimte te geven aan natuurlijke vijanden van de rups, zoals koolmezen en sluijpwespen, ontstaat er een betere balans in de natuur. Om dit te bereiken, plaatsen de gemeente en ROVA nestkastjes bij eiken, worden bloemenmengsels ingezaaid en worden insectenhôtels geplaatst. Zo worden de bermen aantrekkelijker voor insecten. De rups is voor veel vogels een belangrijk onderdeel van het menu geworden. Daarnaast hangen er ook zogenoemde feromoonvallen verspreid over de stad. Deze lokken de mannelijke vlinders van de eikenprocessierups, waardoor die vast komen te zitten in de val. Op drukke plekken worden de rupsen weggezogen door de ROVA. Bomen op andere plekken worden aangepakt als bewoners daar een melding over doen.

Kringloop blijft nog een jaar open

De vestiging van Stichting Kringloop Zwolle aan de Veerallee blijft langer open. De winkel zou op 1 oktober sluiten vanwege geplande woningbouw, maar ontwikkelaar VanWonen heeft laten weten dat deze plannen met minimaal een jaar zijn uitgesteld. Daardoor blijft de vestiging zeker tot oktober 2026 operationeel.

Klooienberglaan wordt fietsstraat

De Klooienberglaan wordt in drie fases omgebouwd tot fietsstraat. De eerste fase is in juni begonnen met werkzaamheden aan de Industrieweg. De nieuwe fietsstraatverbinding loopt straks via de Obrechtstraat en Klooienberglaan en verbindt Stadshagen via Holtenbroek met de binnenstad en wordt veiliger en prettiger ingericht voor fietsers. De herinrichting gebeurt in drie fases en duurt tot half september. Zie [zwolle.nl](https://www.zwolle.nl)

Vervanging zieke essen langs De Doornweg

Uit voorzorg vervangt de gemeente 250 zieke bomen langs De Doornweg. Onderzoek heeft uitgewezen dat de essen langs de weg zijn aangetast door de essentaksterfte. De andere bomen langs de weg, waaronder eikenbomen, worden niet vervangen. Voor iedere gekapte boom wordt een nieuwe boom geplant. Er komen verschillende soorten voor een betere biodiversiteit.

Hondenpoepvrij

Op de site van de gemeente staan suggesties wat u kunt doen tegen overlast door hondenpoep. U kunt zelf een 'stop hondenpoepbord' schilderen. De gemeente heeft hiervoor een doe-het-zelfpakket met voorbeelden beschikbaar. Er zijn ook

spandoeken beschikbaar, die opgehangen kunnen worden. Heeft u zelf ideeën dan kunt u contact opnemen met uw wijkregisseur. Geef zelf het goede voorbeeld. U kunt overlastveroorzakers zelf aanspreken op ongewenst gedrag van de hond (of kat). Vindt u dit moeilijk, dan kunt u hulp vragen van Buurtbemiddeling van Travers. Mochten de hierboven genoemde acties niet leiden tot vermindering van de overlast, meld dit dan bij de gemeente. Op de hondenkaart staat precies waar een hond wel en niet vrij mag lopen.

Nieuwe Klimaatburgemeester

Wethouder Arjan Spaans verwelkomde Trieneke Wubs in de Stadsraad. Diezerhof als nieuwe Klimaatburgemeester van Zwolle. Zij vormt nu samen met Maartje van den Berg en Ellen van Oost het drietal dat klimaatactiviteiten in de stad stimuleert en verbindt. Trieneke volgt Carin van de Ploeg op. Trieneke heeft samen met anderen veel ervaring opgedaan bij de realisatie van Stadsraad Diezerhof. De klimaatburgemeesters zetten zich in voor een duurzamer Zwolle door te laten zien wat er allemaal gebeurt op duurzaamheidsgebied, activiteiten te organiseren en verbindingen te leggen tussen inwoners, organisaties en bedrijven. Zie [klimaatburgemeesterzwolle.nl](https://www.klimaatburgemeesterzwolle.nl)

Controle waterkwaliteit in zwemplassen

Waterschap Drents Overijsselse Delta controleert de waterkwaliteit van zwemplassen. Tijdens het zwemseizoen, dat loopt tot 1 oktober, worden deze plassen regelmatig onderzocht. Daarbij wordt onder meer gekeken naar troebelheid, geur, kleur, zuurgraad en de aanwezigheid van vervuiling of schadelijke bacteriën. Ook blauwalgen, die bij warm weer kunnen opduiken en gezondheidsklachten veroorzaken, worden nauwlettend in de gaten gehouden. Wie veilig en schoon wil zwemmen, wordt aangeraden gebruik te maken van officiële zwemlocaties. Zie [zwemwater.nl](https://www.zwemwater.nl) of de [zwemwaterapp](https://www.zwemwaterapp.nl)

Veel energiezuinige woningen in Zwolle

In Zwolle heeft 28,3 procent van de woningen energielabel A of hoger. Daarmee voert de gemeente de ranglijst aan binnen Overijssel, blijkt uit onderzoek van vergelijkingssite Independer op basis van gegevens van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland. In totaal beschikken bijna 109.000 woningen in de provincie over een A-label of beter, wat neerkomt op 20,4 procent van het totale woningaanbod. Bij het bepalen van een energielabel wordt onder meer gekeken naar het gebruik van zonnepanelen, warmtepompen, isolatie en buitenzonwering.

Tuincoaches

Zwolsse Tuincoaches, buurtbewoners met kennis van natuur en klimaat, bieden gratis advies aan Zwollenaren die hun tuin of balkon groener willen maken. Ze komen op aanvraag langs en geven praktisch advies, bijvoorbeeld over het aanleggen van een wadi, het kiezen van planten of het aantrekkelijk maken van de tuin voor vogels en insecten. Iedereen in Zwolle kan een afspraak maken via tuincoachzwolle.nl

Tweedekans grafstenen

Bij Bergklooster is het sinds tien jaar mogelijk om een eerder gebruikte grafsteen te kopen. Bert Pierik, beheerder van de begraafplaats begon ermee omdat hij het niet kon verkroppen dat grafmonumenten na het verlopen van de grafrechten als puin eindigden. Dan maar liever een depot inrichten voor hergebruik. 'Wat past er nu beter bij de cyclus van leven en dood dan een hergebruikte grafsteen?

Boete in zero-emissiezone

De zero-emissiezone geldt sinds 1 januari 2025 voor het gebied binnen de stadsgrachten. De afgelopen zes maanden liet de gemeente het nog bij een waarschuwingsbrief. Vanaf 1 juli wordt er gehandhaafd. De regels gelden voor alle vervuilende bestelauto's en vrachtwagens, ongeacht of ze van een bedrijf zijn of van een particulier. Alleen voertuigen met een geldige ontheffing zijn uitgezonderd. Personenauto's mogen het gebied nog wel in. Wie wil weten of zijn voertuig nog toegang heeft, kan een kentekencheck doen op opwegnaarzes.nl

Weggeefwinkel Zwolle bestaat 10 jaar

Bij de Blauwe Schuur aan de Molenweg 150 is weggeven belangrijker dan nemen. Anneke Huisjes, oprichtster is 10 jaar geleden begonnen met het weggeven van meisjeskleding in haar blauwe schuur. Om de huur te kunnen betalen wordt er aan de bezoekers € 2 gevraagd. Ongeveer tien vrijwilligers uit en van buiten de wijk houden de winkel draaiende. Het doel van de winkel is te delen en niet om goedkoop te winkelen.

Nieuw Pair Café TIB

Het Pair Café van TIB - Thorbecke, Talentstad, de Twijn en De Ambelt in Bedrijf - aan de Sleedoornstraat 1 kan terugkijken op een gezellige start. Repair Café TIB wordt na de zomer vervolgd, de volgende editie is in september. Zie voor de exacte datum repaircafe.org of zoek Repaircafé TIB

Beste circulaire ontwerp

De Zwolsse Deltionstudenten BartJan ten Over en Ivèn Lievers hebben de hoofdprijs gewonnen bij de landelijke SMARTCirculair Bouw OntwerpChallenge. ontwierpen een zogenoemd 'circulair ambachtscentrum', een plek waar herbruikbare materialen worden ingezameld, bewerkt en opnieuw gebruikt in de lokale economie. Zo'n centrum is een combinatie van milieustraat, werkplaats, kringloop en leeromgeving.

Zwols hitte- en koelteplan 2025

Dit plan is opgesteld omdat de stad steeds vaker te maken krijgt met warmere zomers. De inwoners moeten daar beter tegen beschermd worden. Het plan is gemaakt samen met onder andere GGD, Rode Kruis, woningcorporaties en welzijnsorganisaties. Het is een aanvulling op het Nationale Hitteplan. Vanwege weinig aanwezig groen lopen Assendorp, Diezerpoort en Ittersum het meeste risico bij extreme hitte. Om niemand alleen te laten staan moeten er nog veel maatregelen genomen worden. De uitvoering hangt af van vrijwilligers en vraagt het opbouwen van een netwerk. Voor dak- en thuislozen rijdt een 'koelbus' van het Leger des Heils rond. Voor huurders in slecht geïsoleerde huizen is nog te weinig geregeld. Dat geldt ook voor goed geïsoleerde huizen, zij houden de warmte lang vast. Het hitte- en koelteplan wordt jaarlijks vernieuwd. Maatregelen voor code rood zijn er nog niet. Die moeten nog met Veiligheidsregio IJsselland worden uitgewerkt. Je ziet het plan op zwolle.nl

Terugblik Voorzomerfeest Nooterhof

Foto's: Maarten de Graad

Zondag 18 mei veranderde de Nooterhof weer in een bruisend feestterrein tijdens het jaarlijks door de Milieuraad georganiseerde Voorzomerfeest. Er was van alles te beleven voor de ruim 1500 bezoekers, jong en oud: creatieve, speelse en leerzame activiteiten over natuur en milieu op 35 plekken. Nieuw dit jaar: Klimaatplein in samenwerking met de Klimaatburgemeesters. Disk Theater speelde Egel is jarig. En men genoot van het groene park en van de goede verzorging, zelf gemaakt hapje, drankje bij het Earthship. Meer foto's milieuraadzwolle.nl

Voedselverspilling

Wist je dat we in Nederland ongeveer een kwart van al het voedsel weggooiden? Dit is niet alleen zonde van het eten zelf, maar ook van alle energie, water en grondstoffen die nodig waren voor de productie en het transport. Zo zorgen we onbedoeld voor extra broeikasgassen en verspilling van deze kostbare hulpbronnen. Gelukkig kan je thuis al een verschil maken.

Wat kun jij doen?

- Kook op wat er al ligt in plaats van

- steeds nieuw te kopen
- Koop niet te veel tegelijk
- Maak een soep, omelet, curry of smoothie van restjes

Tijdens het Voorzomerfeest in de Nooterhof hebben bezoekers al geproefd hoe lekker verspillingvrij koken kan zijn met smoothies van overrijp fruit en zelf ingemaakte groente. De reacties waren enthousiast: het is leerzaam, leuk en nog lekker ook!

Daarnaast organiseert Milieuraad Zwolle komend najaar samen met de gemeente praktische workshops tegen voedselverspilling. Deze worden, net als de activiteit bij het Voorzomerfeest, gegeven door Jonah Koppe en Tessa Boeve.

Weg met pesticiden

Tekst: Loes la Faille

Op 11 april organiseerden de Parkinson Vereniging, Natuur en Milieu en FNV een landelijke actie om aandacht te vragen voor de schadelijke gevolgen van bestrijdingsmiddelen. Al decennialang is bekend dat deze middelen desastreuze gevolgen hebben voor mens, dier, vooral insecten en milieu.

Ondanks dat er sterke aanwijzingen zijn dat bestrijdingsmiddelen veel schade aanrichten, mogen ze wat betreft de overheid nog steeds gebruikt worden. Er zou nog geen definitieve link bewezen zijn met ziekten, zoals de ziekte van Parkinson.

Bestrijdingsmiddelen worden niet alleen in de landbouw en de lelieteelt gebruikt. Ze

komen ook voor in onze directe leefomgeving, zelfs in ons huis. Denk aan producten die je gebruikt om insecten en onkruid in je tuin te bestrijden. Zelfs verf, tapijt en bouwmaterialen zijn vaak behandeld met bestrijdingsmiddelen.

Hoe groot de (lange termijn-) invloed van blootstelling aan pesticiden is, is moeilijk vast te stellen. Dit hangt af van het soort middel, hoe je ermee in aanraking bent gekomen en of je mogelijk ook aan andere schadelijke middelen bent blootgesteld. Mogelijke aandoeningen die veroorzaakt kunnen worden zijn kanker, schade aan nieren, lever en longen, aantasting van immuniteit. Dit zijn enkele voorbeelden uit een lange lijst.

Hoe kun je het gebruik van pesticiden verminderen?

Leg een gevarieerde tuin aan. Plant diverse (biologische) planten. Zo maak je een gezonde leefomgeving voor nuttige insecten. Verwijder onkruid met de hand. Plant bodembedekkers in je tuin, zodat onkruid geen kans heeft.

Ook ons voedsel wordt met pesticiden bespoten. Je eigen voedsel verbouwen levert

pesticiden vrije producten op. Koop biologische snijbloemen, planten en bloembollen. Kies bovendien voor inheemse planten. Deze planten hebben in de loop van de tijd antistoffen tegen plaagdieren ontwikkeld. Koop seizoensgebonden producten. Ze zijn verser en hebben minder kans op residuen van bestrijdingsmiddelen omdat ze onder optimale omstandigheden worden verbouwd.

En een niet voor de hand liggende tip: voorkom voedselverspilling. In Nederland gooien we kilo's eetbaar voedsel per persoon per jaar weg. Met het voorkomen van verspilling, beperk je ook het pesticiden verbruik.

Wat kun je doen als er toch pesticiden op je tuinplant zitten?

Snoei ze (bovengronds) af, en laat ze in hun pot zitten. Gooi dit snoeiafval niet op de composthoop. Laat de plant opnieuw opkomen en uitgroeien in de pot. Schudt, als de plant weer flink wat loof heeft, de wortels uit boven de bak van je restafval. In de potgrond kunnen ook chemicaliën zitten. Zet hem dan pas in je tuin.

Cadeautip: deel stekken uit je tuin.

Overijssel werkt aan nieuwe visie gewasbeschermingsmiddelen

De provincie is in maart begonnen met het in kaart brengen van wensen en keuzes rondom het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Hiervoor zijn gesprekken geweest met gemeenten, natuur- en milieuorganisaties, landbouworganisaties, waterschappen en GGD'en.

Keuzes

Overijssel heeft de verantwoordelijkheid en wettelijke verplichting om een

schone, gezonde en veilige leefomgeving voor inwoners te waarborgen, stelt het provinciebestuur. Hierbij wil het bestuur ruimte blijven bieden voor een toekomstbestendige agrarische sector, zonder dat de natuur- en grondwaterkwaliteit achteruitgaan.

Uiteindelijk wil de provincie komen tot een afwegingskader en een set maatregelen.

Daarmee wil zij transparant en (beter) onderbouwd gebiedsgerichte keuzes kunnen maken over het al dan niet toelaten van gewasbeschermingsmiddelen.

Voorwaarden?

Overijssel kijkt voor het keuzebeleid ook naar andere overheden en maatschappelijke organisaties.

vervolg op pagina 10

[pagina 9 vervolg Overijssel werkt aan nieuwe visie gewasbeschermingsmiddelen](#)

Zo was de agrarische sector betrokken bij de landelijke Visie gewasbescherming 2030-2050 van de rijksoverheid. Verder zijn er moties van de Tweede Kamer over de beperking van het gebruik van middelen waar Gedeputeerde Staten rekening mee wil houden. Daarnaast kunnen ook waterschap-

pen en gemeenten voorwaarden stellen rond het gebruik.

De huidige inspraakronde is onderdeel van het afgesproken proces om de kennis in de samenleving te benutten. Eind 2025 wordt duidelijk of en hoe aanpassing van het provinciale beleid rond gewasbeschermingsmiddelen nodig is.

Lekker vies is gezond

Tekst: Loes la Faille

Een Fins onderzoek, uitgevoerd tussen 2008 en 2018 door Tari Haathela toont aan dat kinderen die vaak buiten spelen in een groene omgeving en lekker vies worden een sterker immuunsysteem hebben. Hoe kan dit? Doordat de huidflora diverser wordt, zijn kinderen beter bestand tegen allergieën en astma.

Door blootstelling aan allerlei micro-organismen ontwikkelt ons immuunsysteem zich optimaal. In een te steriele omgeving in onze steden en binnenruimtes krijgt dit systeem weinig prikkels. Het gevolg is dat er een overactieve reactie kan ontstaan op onschuldige stoffen als pollen en stof. Door buiten te spelen komen kinderen in aanraking met natuurlijke bacteriën en schimmels. Hoe meer biodiversiteit ze om zich heen hebben, hoe sterker hun immuunsysteem wordt.

Buiten spelen is al gezond op zich. Ook zonder dat kinderen vies worden. Alhoewel: buitenspelen zonder vies te worden kan

dat? Kinderen die buitenspelen klimmen en klauteren meer, waarbij ze hun coördinatie, uithoudingsvermogen en evenwicht verbeteren. Dit is goed voor hun motorische ontwikkeling. Buiten spelen bevordert sociale vaardigheden van kinderen. Samen verstopperdje spelen of een hut bouwen vereist onderling overleg en samenwerking.

Wist je dat buitenspelen goed voor de ogen van kinderen is? Ieder uur buitenspelen per week vermindert de kans om bijziend te worden met 2 procent. Uit onderzoek is gebleken dat kinderen die meer dan drie uur per dag buiten zijn, minder bijziendheid hebben. Doordat tegenwoordig steeds meer kinderen binnenspelen is de kans groter dat ze een bril nodig hebben.

Door buitenspelen wordt de fantasie van kinderen meer geprikkeld. De stokken in het gras kunnen maar zo gevaarlijke krokodillen zijn. Door te spelen en daardoor actief te bewegen heeft een kind minder kans op overgewicht.

Wat kun je doen zodat kinderen graag buitenspelen?

Ga zelf mee naar buiten. Help hun fantasie een beetje op weg. Leg samen een moes-

Landelijk beleid ook onder de loep

Landelijk vindt ook onderzoek plaats, in opdracht van het Rijk. Wat betekent een verbod op bestrijdingsmiddelen in grondwaterbeschermingsgebieden voor de toekomst van de landbouw in die gebieden? Hoe moet het per provincie verder met gebruik en risico's van de PFAS-pesticiden in verschillende gewassen?

tuintje aan. Zaai of koop aardbeienplanten, tomatenplanten of sla. Heb je geen tuin? Deze planten doen het ook prima in een pot. Kinderen leren meteen dat 'eten' niet in de supermarkt groeit.

Maak je eigen insectenhotel. Je zou zo'n hotel kunnen kopen, maar zelf maken is leuker. Gebruik hiervoor hout en allerlei natuurlijke materialen zoals takjes en bladeren, bamboestengels en riet. Ga samen naar het bos. Zoek daar een goeie klimboom uit. Of ga gewoon lekker wandelen. Onderweg is van alles te zien.

Ga eens naar de Nooterhof. Een bijzondere plek om lekker te spelen en te kliederen met zand en water en gezond vies te worden.

Weg met Japanse duizendknoop

Tekst: Loes la Faille **Foto:** Erik Bakker

In de Groenstrook wordt een groene omgeving om meerdere redenen als positief gezien. Het planten van bomen, struiken en bloemen wordt aan alle kanten gepropageerd. De Japanse duizendknoop is een uitzondering op al deze reclame. Voor deze plant geldt: weg ermee, verwijder hem met wortel en tak!

De plant is een zogenaamde invasieve exoot. Hij is ooit als tuinplant vanuit Oost Azië in Europa en helaas ook in Zwolle terecht gekomen. In 1886 is de plant voor het eerst in het wild gesignaleerd. Na 1950

is de plant op grote schaal gaan verwilderen, voornamelijk door het dumpen van tuinafval. De plant dankt zijn naam aan de vele knopen die de plant telt. De plant verspreidt zich heel gemakkelijk via delen van wortelstokken en stengels.

Waarom zet de gemeente groot in bij de bestrijding?

De plant voelt zich zo goed thuis in onze omgeving dat hij planten die hier van oudsher thuishoren gaat beconcurreren. Dit is slecht voor de biodiversiteit in Zwolle. Door de enorme groeikracht van de wortelstokken kan de plant ook schade veroorzaken aan bestratingen, wegen, riolering en

funderingen van bijvoorbeeld woningen. De gemeente roept Zwollenaren op om mee te helpen aan de bestrijding van de overlast gevende plant.

Erik Bakker van de gemeente geeft aan, dat de gemeente de plant op de meeste plekken onder controle heeft. De gemeente werkt nu vooral samen met de Provincie en met ProRail. De plant trekt zich helaas niets aan van gebiedsgrenzen en kruipt hier en daar weer naar gemeentegrond. Dit gebeurt

ook vanuit particuliere tuinen. Daarom zou het fijn zijn als inwoners dit onkruid mee helpen bestrijden. De verwijderde plantdelen moeten in een goed afgesloten plastic zak bij het restafval gegooid worden. Gooi ze vooral niet bij het groenafval. De kans is groot dat de plant dan op een andere plek weer wortel schiet.

Verwijder vooral ook de dikke wortels. Meestal zitten deze niet dieper dan 40 centimeter. Trek eventuele nieuwe plantjes

steeds weer uit de grond. Uiteindelijk raakt de plant uitgeput. Mocht u advies willen over de bestrijding van de plant door een expert van ROVA, kunt u daarnaar vragen middels een melding.

Als u veel Japanse duizendknoop in de tuin hebt is het in sommige gevallen mogelijk dat de ROVA de verwijderde resten ophaalt. Dit kan bijvoorbeeld met een tuinzak. U kunt hierover contact opnemen via rova.nl

Recensie

“Canon van de Nederlandse natuur”

Tekst: Carin van de Ploeg

50 karakteristieke soorten planten en dieren worden via een tijdlijn vanaf 3 miljard jaar geleden tot en met 2022 beschreven. Soms zit er een paar miljoen jaar tussen en soms maar 8 jaar, zoals tussen de beschrijving van de groene kikker (1588) en de rotgans (1596/7) of maar 2 jaar (1906 paardenbloem en 1908 populier) en in 1962 (toen de zeehondenjacht verboden werd) is er zelfs voor twee dieren gekozen: de grote groene sabelsprinkhaan en de gewone zeehond.

Waarom juist voor deze vijftig dier en plantensoorten is gekozen, is te lezen in de verantwoording die op pagina 212 staat. Maar tegen de tijd dat je daar bent aanbeland, ben je al helemaal in het boek gezogen met allerlei wetenswaardigheden, prachtige foto's en fantastische terug- en vooruitblikken.

Dit is niet een boek dat je even erbij pakt, maar waar je helemaal in opgaat, met als eindresultaat dat je heel wat wijzer bent geworden, dat je weet waarom stinzenplanten zo heten, waarom korstmossen soms grijs en soms groen zijn, waarom er een mosasaurus in Frankrijk ligt, dat zeepaardmannetjes de beste vaders zijn en nog veel veel meer.

Er is een uitgebreide bronvermelding, een illustratieverantwoording, enkele pagina's noten en een index. De foto's en kaders maken het allesbehalve een saai naslagwerk, maar een boek dat je graag pakt en leest om wat te leren.

Dick de Vos heeft met veel anderen een web geweven van verhalen die maken dat je aan het eind van het boek trots bent op onze Nederlandse natuur.

'Wat je niet kent, kun je niet koesteren' staat

op de pagina voor de inhoudsopgave en daar is eigenlijk alles al mee gezegd om voor dit leerzame boek te kiezen. Doe het vooral jezelf of je (klein)kinderen cadeau en neem ze mee de natuur in!

Auteur: Dick de Vos. Hardcover, 240 pagina's. Uitgeverij: KNNV Uitgeverij, knnvuitgeverij.nl, ISBN 978 90 50 119 337, € 34,95.

Omgevingsvisie Overijssel

Tot begin juli kon iedereen een zienswijze indienen op de ontwerp omgevingsvisie van de provincie. In de regio Zwolle is de opgave van deze visie om de stedelijke en economische groei te realiseren in een kwetsbare delta. Dat is ongemakkelijk. De aantrekkelijkheid van Zwolle, nabije natuur en groen verdwijnt bij uitbreiding van de stad.

Ook de toename van verkeer is een probleem voor Zwolle en omgeving. De provincie merkt op: 'De regio Zwolle is uitgestrekt, wat leidt tot lange reisafstanden en een relatief grote afhankelijkheid van openbaar vervoer of auto. Dit leidt tot overvolle treinen op de trajecten Hardenberg-Zwolle en Enschede-Zwolle en op diverse busverbindingen.

Op de weg zijn de grootste knelpunten de A28 door Zwolle, de N50 tussen Kampen en Hattemerbroek en de N35, in Zwolle en bij knooppunt Raalte (N35xN348). Ook kan lokaal verkeer de doorstroming op nationale verbindingswegen onnodig hinderen. Dit speelt bijvoorbeeld op de A28 tussen Zwolle-Noord en Zwolle-Zuid, waar deze weg een rol vervult op alle schaalniveaus en regelmatig een knelpunt is tijdens de spits. Ingrepen op het ene schaalniveau kunnen problemen op het andere niveau veroorzaken of oplossen.'

Gewenste toekomst?

Het open gebied tussen de Overijsselse steden krijgt naast de al bestaande intensieve landbouw nog meer taken: 'In de toekomst

verdienen boeren op de lager gelegen, nattere kleigronden, langs de IJssel, rond natuurgebieden en nabij Deventer en Zwolle hun geld niet alleen met het produceren van voedsel, waaronder streekproducten, maar ook met het bijdragen aan maatschappelijke doelen.

Daarbij kun je denken aan het vasthouden van water, agrarisch natuurbeheer voor weidevogels, CO2-opslag in de bodem of door bosaanplant en het opwekken van duurzame energie. Daarnaast biedt de herontwikkeling van vrijkomende agrarische bebouwing nieuwe kansen en verdienmodellen! Diverse plannen zorgen echter voor extra druk op de natuur. Ook langs de Vecht plant Zwolle een woonwijk voor in het laatste open gebied grenzend aan Natura 2000 bij Berkum.

Duurzaam online: beperk energieverbruik AI

Tekst: Michiel van Harten

Generatieve AI (kunstmatige intelligentie) is niet goed voor het milieu, want het vreet stroom. Wat te doen als je informatie zoekt? Met behulp van een zo duurzaam mogelijke zoekmachine, Ecosia, heb ik hier tips over gevonden.

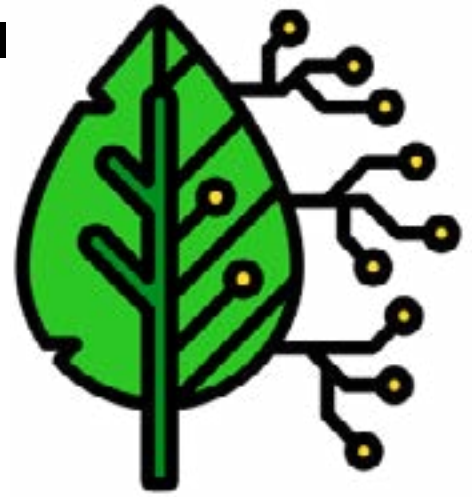
AI energieverbruik

Hoeveel energie gebruikt een AI-chatbot, zoals Copilot of ChatGPT, om een vraag te beantwoorden? Dat hangt af van de vraag. Hoe ingewikkelder deze is, hoe meer energieverbruik. Deskundigen schatten dat AI 50 tot 90 keer meer stroom gebruikt dan een normale zoekmachine. Dat tikt aan omdat miljoenen mensen over de hele wereld AI-chatbots

gebruiken. AI-chatbot Qwen laat onderaan elk antwoord (in het Engels) zien hoeveel stroom er nodig was voor het antwoord, en hoeveel van een smartphone daarmee opgeladen had kunnen worden. Verder is er koelwater nodig voor de datacenters. Ook dat tikt aan, heel ruw geschat ongeveer een halve liter per 25 vragen.

Wat kun je zelf doen?

Vraag je allereerst af: wil ik echt iets uitzoeken? Online zoeken is verre van duurzaam voor onze planeet. De servers die gebruikt worden om de opdrachten uit te voeren vreten energie. Zo kost één zoekopdracht via Google zo'n 7 gram CO₂, afhankelijk van de soort verwerking van de vraag meer. Ecosia of een andere groene zoekmachine is een betere keuze. Ook bijvoorbeeld Duck2Go

verbruikt minder energie. Een vraag als Wat kan ik doen tegen slakken? kan een zoekmachine prima beantwoorden, daar is geen AI voor nodig. Gebruik je toch AI? Stop direct als je voldoende antwoord hebt. Er zitten stopknoppen in ChatGPT en Copilot. Stuur geen bedankje, ook dat wordt beantwoord.

Meer scheiden = minder afval

In mei stuurden burgemeester & wethouders hun rapportage huishoudelijk afval & grondstoffen 2024 naar de gemeenteraad. Per inwoner produceerde Zwolle 89 kg fijn restafval, 3 kg minder dan in 2023, en 45 kg grof huishoudelijk afval, 6 kg meer dan 2023.

De hoeveelheid groente-, fruit- en tuinafval en oud papier en karton is licht gedaald. Glas is stabiel. Plastic verpakkingen, metalen verpakkingen en drinkpakken is licht gestegen. Het aantal registraties van bijplaattingen is gestegen van 13.859 in 2023 naar 16.190 in 2024.

De hoeveelheid gescheiden ingezamelde luiers en incontinentiemateriaal is gelijk gebleven: 6 kg per inwoner. De kwaliteit van het ingezamelde gft is licht verbeterd. De

kwaliteit van pmd is iets verslechterd: 80% van de gecontroleerde pmd-containers is niet vervuild door ander afval.

De komende drie jaar is er een campagne voor beter scheiden:

- minder restafval = minder betalen en minder zinloos verbranden van grondstoffen
- schoon gft en pmd = minder verwerkingskosten.

Kringloop en repaircafés krijgen meer aandacht. Dit najaar volgt rapportage over de eerste helft van 2025.

FNV-petitie tegen hogere belasting op afval en recycling

Het kabinet wil ieder jaar € 567 miljoen ophalen door de belasting op het verbranden van restafval van huishoudens en (recycling)

bedrijven flink te verhogen. Dit plan maakt recycling en afval verwerken voor duurzame energieproductie duurder. Daardoor gaat de afvalstoffenheffing omhoog met € 50 tot € 100 per huishouden, per jaar.

Media maakten de afgelopen maanden al melding van problemen bij inzameling van grondstoffen als plastic en textiel. De circulaire economie heeft het zichtbaar moeilijk genoeg. Diverse bedrijven steunen de petitie al.

De FNV vraagt het kabinet om:

- te stoppen met de hogere belasting op restafval;
- banen in de afvalsector te beschermen;
- te investeren in een circulaire economie met aandacht voor werk, zekerheid en duurzaamheid.

In een circulaire economie is er minder afval, meer hergebruik, en nieuw werk in recycling, reparatie en logistiek. **Zie [fnv.nl](https://www.fnv.nl)**

Zwerfvuilgroep Milieuraad

De Zwerfvuilgroep van de Milieuraad heeft in de periode voor de zomervakantie weer diverse acties gehouden. In het gebied Wipstrikkerallee, Simon van Slingelandtplein, en Ruusbroecstraat. Op al deze locaties werd veel, tot heel veel, rommel geraapt. Melden van problemen blijft belangrijk en samen rapen is veel leuker dan alleen!

Anmelden info@milieuraadzwolle.nl

Rekenkamer: klimaatadaptatie kan concreter

Gevolgen van klimaatverandering zijn steeds vaker zichtbaar. De gemeente wil daarom in 2050 klimaatbestendig zijn. De Zwolse Rekenkamer adviseerde eind vorig jaar om 2050 klimaatbestendig alsnog om te zetten in concrete, meetbare doelstellingen. Inmiddels wordt gewerkt aan verbeteringen.

De Rekenkamer stelde vast dat de ambitie om in 2050 klimaatbestendig te zijn niet was omgezet in (operationele) doelstellingen voor de middellange en korte termijn. Daardoor was het voor de gemeenteraad lastig de doelstellingen te bewaken.

De afgelopen jaren was er voornamelijk incidentele capaciteit (inhuur, projectbasis, tijdelijke contracten) beschikbaar voor klimaatadaptatie. Risico hiervan is dat kennis en

expertise verdwijnen uit de organisatie als dit door tijdelijke inhuur is ingevuld. Het advies van de Rekenkamer was om te zorgen voor structurele aandacht, middelen en mensen. Zo wordt kennis opgebouwd in de organisatie en wordt continuïteit geborgd.

Onoverzichtelijk

De Rekenkamer constateerde dat klimaatadaptatie als integraal onderdeel van de Zwolse opgave wordt gezien, maar dat budgetten per project zijn opgezet. Door de projectbudgetten kunnen koppelkansen blijven liggen en worden minder klimaatadaptatieve maatregelen in projecten uitgevoerd dan mogelijk. Daarom is het van belang om duidelijk te maken dat klimaatadaptatie niet alleen veel geld kost, maar ook uiteindelijk bespaart. Klimaatadaptatie kun je zo benut-

ten voor andere wensen.

In het onderzoek werd verder geconstateerd dat de thema's hitte en droogte onvoldoende aandacht krijgen in de planvorming en de uitvoering (in tegenstelling tot wateroverlast en overstromingsrisico).

Daarnaast is er sinds 2024 geen programma-manager die de coördinatie vervult. Hierdoor is het niet altijd duidelijk hoe klimaatadaptatie toegepast kan en moet worden in projecten. Het advies van de Rekenkamer was om meer aandacht te besteden aan hitte en droogte en een coördinator te benoemen die het totale klimaatbeleid overziet en zorgt dat doelen gehaald worden.

Het rapport van de Rekenkamer is in november 2024 aangeboden aan de gemeenteraad. In februari 2025 heeft de gemeenteraad burgemeester & wethouders opdracht gegeven de adviezen van de Rekenkamer uit te voeren.

Klimaatbomen in Assendorp

Milieuraad adviseerde over plekken

Een boom erbij in Assendorp! Michiel Proper, vrijwilliger van de Milieuraad, rechts op de foto's, plantte 11 april samen met Albert Hoogenkamp van ROVA een klimaatboom op de hoek Coetsstraat - Assendorperplein. De boom is een Zerkova serrata ofwel een Japanse schijniep, gekozen door de gemeente: klimaat- en droogtebestendig, mooi, en voor deze plek niet te groot.

De Milieuraad nam via inmiddels overleden vrijwilliger Hans IJzerman samen met Michiel het initiatief om nieuwe plekken te zoeken waar

bomen geplant kunnen worden. Dat geeft een prettiger natuurlijker leefomgeving. De schaduw helpt bijvoorbeeld tegen hittestress.

Mogelijke plekken voor bomen werden door de Milieuraad ingeprikt op een gemeentelijke kaart, en daarna beoordeeld. In Assendorp leidde dit advies inmiddels tot 8 nieuwe bomen.

De gemeente gaat nu over op toekomstbomen met andere natuurlijke eigenschappen. De Milieuraad gaat daarvoor weer helpen zoeken naar plekken en denkt mee over wat voor bomen geplant worden. Heb je ideeën voor geschikte plekken? Wil je meedoen? Mail info@milieuraadzwolle.nl

Duurzaam shoppen in de supermarkt

Tekst: Loes la Faille

Let jij bij de boodschappen doen in de supermarkt op duurzaamheid van de spullen die je in je karretje stopt? Hou je rekening met waar je groenten, fruit, vlees en melkproducten vandaan komen? Let je op zaken als dierenwelzijn, arbeidsomstandigheden en uitstoot?

Afwegen

Wanneer is voedsel duurzaam? De definitie van de Nederlandse overheid klinkt simpel: voedsel wat geproduceerd wordt met respect voor mens, dier en milieu. Maar ja, waar hebben we het dan over? Praten we dan over natuur, biodiversiteit, klimaat, eerlijke handel of over gezondheid? CO₂-uitstoot heeft invloed op het klimaat. Water- en landgebruik tellen ook mee als het om duurzaamheid gaat.

Soms zijn belangen tegengesteld. Wat laat je zwaarder wegen? Milieu-impact of een eerlijk inkomen voor boeren? Natuur of dierenwelzijn? De dilemma's en daarmee de keuzes zijn niet eenvoudig.

Bij duurzame keuzes kun je een aantal overwegingen maken. Een plantaardig dieet wint

het qua duurzaamheid van een voedingspatroon met vlees. Vleesconsumptie veroorzaakt een aanzienlijk deel van onze CO₂-uitstoot. Voor onze gezondheid is het ook goed minder vlees te eten. Vooral rood en bewerkt vlees hebben een negatieve gezondheidsimpact.

Let op!

Labels en keurmerken op verpakkingen kunnen een aanwijzing zijn dat je een duurzaam product te pakken hebt. Een producent kan een keurmerk aanvragen. Een product moet dan aan verschillende duurzaamheidseisen voldoen en het keurmerk mag niet winstgevend zijn. Er zijn zo'n honderd keurmerken. Milieu Centraal heeft een keurmerkenwijzer die aangeeft hoe duurzaam een product is.

Waak voor misleidende claims en logo's op verpakkingen die producten duurzamer laten lijken.

vervolg op pagina 14

pagina 13 vervolg

Duurzaam shoppen in de supermarkt

Het maakt uit waar je groente en fruit vandaan komen. Ook wanneer je wat koopt. Als je duurzaam in wilt kopen, koop dan groente van dichtbij. Duurzame groente komt van Nederlandse, of desnoods Europese bodem. Vermijd groente die per vliegtuig komt of in een verwarmde kas is geteeld. Ook is hier weer

een dilemma: buiten het seizoen kan groente van een verre akker een betere keuze zijn dan groente uit een verwarmde kas in de buurt.

Een handig hulpmiddel om een bewuste keuze te maken is de seizoenskalender. Die geeft een overzicht van groente en fruit wat uit de volle grond of niet verwarmde kassen komt. Asperges eet je in

de lente. Aardbeien van april tot augustus. Over het algemeen zijn herbruikbare verpakkingen beter dan weggooi-verpakkingen. Het kan lastig zijn om gewoontes te veranderen. Voer ze desnoods in met kleine stapjes.

En bedenk: wat je niet koopt of weggooit is goedkoper en duurzamer.

Activiteitenkalender

Platform Duurzaam Zwolle

Dit digitale platform is voor alle bewoners-initiatieven die zich met hart en ziel inzetten voor een duurzaam Zwolle. Hier vind je inspiratie, activiteiten, contacten tips en trucs om jouw buurt of wijk te verduurzamen. Meld je aan, plaats jouw activiteit, deel je project, deel je kennis of stel je vraag. Zo bouw je mee aan duurzame buurten, dorpen en wijken.

Zie platformduurzaamzwolle.nl

Groene Loper Zwolle

Groene Loper Zwolle bestaat 10 jaar. Ook in dit jubileum jaar zijn er diverse acties en andere activiteiten voor vergroening van Zwolle. Stel je eens voor: samen met je burens aan de slag om kleurrijke, bloeiende tuinen en balkons in te richten en zo te zorgen voor een groene buurt waar het zoemt en fladdert van leven. Zie groeneloperzwolle.nl of geef je op voor de nieuwsbrief info@groeneloperzwolle.nl

Klimaatgesprekken

Na een succesvolle serie dit voorjaar start in september de 6de cyclus KlimaatGesprekken in Zwolle Zuid. Opwarming van de aarde is geen voorspelling meer, maar realiteit. Steeds meer mensen raken gealarmeerd en zoeken een manier om actief bij te dragen aan de beperking van verdere klimaatverandering. Ze worden nieuwsgierig naar praktische oplossingen, zoals lekkere recepten die gezond

en duurzaam zijn, repaircafés, ruilwinkels, coöperaties of verpakkingsvrij boodschappen doen en ook grotere investeringen als een warmtepomp.

Het doel van de KlimaatGesprekken is om op een leuke en ongedwongen manier samen te ontdekken welke oplossingen bij jou passen en elkaar te inspireren. Deze bijeenkomsten vinden plaats van 19.15-21.30 uur in een huiskamer in Zwolle Zuid op donderdag 25 september, 9 en 23 oktober, 6, 13 en 27 november. Kosten € 60,- voor de avonden, een studie- en een werkboek. Aanmelden tot 20 september via klimaatgesprekken.nl

Struin, kijk, schets en zie meer in Uiterwaarden IJssel

Zondag 7 september, 15.00-18.00 uur. Struin met ons mee door de uiterwaard, verbreed je blik en ontdek het kleine, kijk met je handen en verken met je voeten, schets wat je hoort en geniet met andere ogen van deze plek. Start en fietsparkeren: opstaptelek van pontje 't Kleine Veer, Zwolse zijde, aan de Schellerdijk. Trek stevige schoenen aan. Neem ook mee: drinken & eten; potlood, gum, puntenslijper en iets om op te zitten (zitmatje, vuilniszak). Zie ivnzwolle.nl

Dikke Vrienden in de Nooterhof

De Milieuraad organiseert van 15 september tot 18 oktober voor de achtste keer een beleeftheater voor groep 4, 5 en 6 van de Zwolse basisscholen. Dit keer

Dikke Vrienden, in park de Nooterhof,. Een vrolijke meedoe-minimusical over bomen, met liedjes, verhalen, beeld en geluid.

En natuurlijk is er weer veel te doen voor de kinderen! De bedoeling is dat ze op een bewuste manier te leren kijken naar bomen. Dat gaat ook bijvoorbeeld over gezond eten, schone lucht en klimaat. Ze helpen boomwachter Durk en maken zelf een lekkere traktatie voor de feestelijke afsluiting: een heerlijke appelflap boordevol bomendingen.

Een door de kinderen zelf gevuld bomenboek gaat mee naar school. Er zijn al bijna 1000 kinderen aangemeld. Er komen 40 voorstellingen. Het project wordt ondersteund door de gemeente en Hervormd Weeshuis. Zie milieuraadzwolle.nl

boomwachter Durk (gespeeld door Jan van der Heide)

Nacht van de Nacht in de Nooterhof

Op zaterdagavond 25 oktober van 19.00-22.00 uur zijn er allerlei creatieve, leerzame, speelse en spannende activiteiten over nachtnatuur en het belang van voldoende donker. Voor jong en oud. Het programma vind je vanaf eind september op milieuraadzwolle.nl

Zomers recyclen in de Nooterhof

20 juli was het weer de beurt aan de Milieuraad om een zondagmiddagactiviteit te verzorgen. Ineke en Suus gingen met ongeveer 40 kinderen aan de slag om sleutelhangers te maken van recyclingmateriaal. Ze leerden daarbij ook met hun vingers te vlechten. En konden daarna meedoen aan een zwerfvuilcircuit. Voor volwassenen aanwezig was er een milieuquiz. Er is een kalender met alle activiteiten in de Nooterhof. Zie nooterhof.nl

